

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Динамічний розвиток туризму в Україні обумовлює необхідність якісної підготовки кадрів для туристської галузі, зокрема формування фахівця нової формації – особистості, яка б на основі високого рівня професійної підготовки, інтелігентності і національного патріотизму сприяла розбудові туристської галузі в Україні та усвідомлювала свою причетність до історичного минулого, сьогодення та майбутнього української землі.

Підготовка спеціалістів і магістрів для сфери туризму в умовах педагогічного ЗВО, яка здійснюється відповідно до нового етапу українського державотворення і національного відродження, є важливим завданням професійно-педагогічної освіти. Крім того, інтернаціоналізація освіти, як закономірне явище сучасного розвитку суспільства і як орієнтир освітньої політики в країнах Європейського Співтовариства, зумовили новий комплекс вимог до професійної підготовки фахівця для сфери туризму і становлення його як особистості з боку: суспільства, що розвивається; туристичних фірм, діяльність яких оновлюється; туристичного контингенту, що якісно змінюється. Реформування освіти в Україні в контексті розвитку Болонського процесу обумовлює кардинальні зміни в організації навчально-виховного процесу у вищій школі, обов'язковим компонентом якого є підсумкова оцінка на певному ступені професійної підготовки фахівця.

Вступне випробування, яке є відповідним етапом реалізації моделі підготовки фахівців для сфери туризму в умовах педагогічного ЗВО, повинно констатувати їх професійно-кваліфікаційний рівень підготовки відповідно до регіональних умов, здатність до професійної та соціальної мобільності, формування творчої, соціально активної, духовно багатой особистості. Вступне випробування спрямовано на вияв рівня здобутих студентами теоретичних та практичних знань, одержаних в процесі вивчення навчальних дисциплін та проходження навчально-виробничих практик, зокрема:

- відповідно до *циклу професійно-орієнтованої гуманітарної та соціально-економічної підготовки* вступне випробування повинно виявити: переконання, що розвиток туризму на основі поєднання глибоких національних традицій з орієнтацією на світові гуманістичні цінності та стандарти виступає передумовою визнання України у європейському і загальносвітовому культурному просторі; розуміння регіональних особливостей України з урахуванням історико-культурного українознавчого фону та вміння пояснювати механізми появи і розвитку більшості типових явищ регіональної традиційно-культурної спадщини українців; розуміння закономірностей формування та розвитку відтворювальних процесів у регіональному туризмі у взаємозв'язку з розвитком політичних, економічних, культурних та інших процесів; виявляти різні аспекти взаємопов'язаного вивчення регіональної культури на фоні і у широкому контексті загальноукраїнської культури, що стає необхідним для розуміння цілісності процесу національного відродження, формування системи регіонально-

культурологічних знань, культуротворчого середовища туристичного продукту;

- відповідно до *циклу професійної природничо-наукової підготовки* вступне випробування повинно виявити: рівень оволодіння технологіями туристично орієнтованої професійної діяльності; професійну готовність майбутніх фахівців щодо моделювання туристичної діяльності та створення українознавчо-орієнтованого туристичного продукту на основі використання історично усталених регіонально-місцевих форм життєдіяльності населення, зокрема елементів побутово-матеріальної культури та звичаєво-святкової обрядовості; здатність постійно і послідовно здійснювати рефлексивне виховання у дітей, молоді та дорослих культуру самоідентифікації одночасно як представників конкретного регіону і етносу, так і представників конкретної держави і світової спільноти;

- відповідно до *професійно-виробничої підготовки* вступне випробування повинно виявити: оволодіння сучасною філософією цивілізованого бізнесу та необхідними якостями працівника, що сприятимуть його успішній професійній реалізації у туристському бізнесі; ступінь оволодіння сучасними методами та формами організації діяльності туристського підприємства; формування професійних умінь та навичок, необхідних для конкретної роботи на підприємстві; здатність приймати участь у вирішенні назрілих проблем туристського бізнесу; потребу і вміння систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати у професійній діяльності.

Крім того, оцінка знань абітурієнтів повинна враховувати: правильність і усвідомленість викладу матеріалу, повноту розкриття сутності понять і закономірностей, точність застосування термінології; самостійність відповіді; логічність, доказовість у викладі матеріалу; ступінь сформованості інтелектуальних, загальнонаукових, специфічних умінь.

В цілому вступне випробування повинно засвідчити здатність спеціалістів з туризму розробляти і впроваджувати в практику регіональні моделі туристично-краєзнавчої діяльності, спрямовані на формування національно орієнтованого туристичного продукту в українознавчій сфері цінностей, знань та способів діяльності.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ АБІТУРІЄНТА НА ВСТУПНОМУ ФАХОВОМУ ВИПРОБУВАННІ

За шкалою університету	Визначення	Характеристика відповідей абітурієнта	
		На питання теоретичного змісту	На питання практичного змісту
0 – 99 балів	Низький	Абітурієнт не усвідомлює змісту питання білету, тому його відповідь не має безпосереднього відношення до поставленого питання. Наявна повна відсутність умінь міркувати.	Обсяг висвітлених питань менше 50%. У абітурієнта відсутня історично-просторова уява, необхідна для висвітлення питань.
100-139 балів	Задовільний	Відповіді на питання білету носять фрагментарний характер, відтворення знань здійснюється на рівні запам'ятовування. Абітурієнт поверхово володіє умінь міркувати, його відповіді супроводжуються другорядними міркуваннями, які інколи не мають безпосереднього відношення до змісту запитання.	Обсяг висвітлених питань у межах 50-70%. Абітурієнт погано володіє засобами відтворення історично-просторових властивостей предметів, явищ, процесів.
140-169 балів	Достатній	У відповідях на питання білету допускаються деякі неточності або помилки непринципового характеру. Абітурієнт демонструє розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу властивостей. Помітне прагнення абітурієнта логічно розмірковувати при відповіді на питання білета.	Обсяг правильно висвітлених питань більше 75%. Результат розв'язування задачі містить окремі неточності і незначні помилки.
170 – 200 балів	Високий	Абітурієнт дає повну і розгорнуту відповідь на питання білету. Його відповіді свідчать про розуміння навчального матеріалу на рівні аналізу закономірностей, характеризуються логічністю і послідовністю суджень, без включення випадкових і випадання істотних з них.	Обсяг правильно висвітлених питань дорівнює 100%. Кожне висвітлене питання супроводжується ґрунтовним поясненням. Абітурієнт без помилок відтворює історично-просторові властивості якості явищ, процесів, предметів.

Якщо абітурієнт під час вступного випробування з конкурсного предмету набрав 0-99 балів, то дана кількість балів вважається недостатньою для допуску до участі у конкурсному відборі до НПУ імені М.П. Драгоманова.

Оцінювання рівня знань абітурієнтів проводиться кожним із членів предметної комісії окремо, відповідно до критеріїв оцінювання. Загальний бал оцінювання рівня знань абітурієнта виводиться за результатами обговорення членами комісії особистих оцінок відповідей абітурієнтів. Бали (оцінки) вступного фахового випробування виголошуються головою предметної комісії усім абітурієнтам, хто приймав участь у випробуванні після закінчення іспиту.

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ МАРКЕТИНГ В ТУРИЗМІ

Теоретико-методологічні засади маркетингу в сфері туризму. Поняття маркетингу. Маркетинг в туризмі. Причини появи туристичного маркетингу. Становлення та розвиток маркетингу в туризмі. Сучасні тенденції маркетингу туристичних підприємств. Функції маркетингу в туризмі. Умови застосування маркетингу в туризмі. Принципи туристичного маркетингу.

Сутність маркетингових досліджень в туризмі. Завдання маркетингових досліджень. Типи маркетингових досліджень. Вимоги, які пред'являються до маркетингових досліджень. Етапи маркетингових досліджень. Форми організації маркетингових досліджень в туризмі. Класифікація маркетингової інформації. Методи збору інформації.

Маркетингове дослідження туристичних послуг та їх споживачів. Маркетингове дослідження конкурентів. Лідерство на ринку. Сегментація туристичного ринку. Переваги сегментації. Методи сегментації туристичного ринку. Поняття позиціонування туристичного продукту. Способи позиціонування туристичного продукту. Репозиціонування. Стратегії репозиціонування турпродукту.

Маркетингова діяльність підприємств сфери туризму. Поняття ціни. Особливості цін в туризмі. Цінова політика та її етапи. Цілі ціноутворення в туризмі. Максимізація прибутку. Утримання ринкових позицій. Методи ціноутворення. Цінова стратегія. Вибір цінової стратегії.

Маркетингова збутова стратегія. Маркетингові комунікації в туризмі. Складові маркетингової комунікації. Комплекс маркетингових комунікацій. Елементи маркетингової комунікації. Реклама. Стимулювання збуту. Пропаганда. Паблікрілейшнз. Особисті продажі. Цільова аудиторія комунікації. Цілі комунікації. Адресати комунікації. Аналіз результатів маркетингової комунікації. Особисті продажі туристичного продукту в комплексі маркетингових комунікацій.

Поняття реклами. Туристична реклама. Особливості реклами в туризмі. Закони реклами. Види туристичної реклами. Рекламний процес. Рекламодавець. Цілі формування фірмового стилю. Елементи фірмового стилю туристичної фірми. Основні носії фірмового стилю.

МЕНЕДЖМЕНТ В ТУРИЗМІ

Методологічні основи менеджменту. Сутність і зміст понять «менеджмент», «управління». Інструменти менеджменту в сфері туризму. Менеджер у системі управління. Характеристика принципів менеджменту. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних і взаємодіючих функцій, методів, управлінських рішень та інших категорій менеджменту в сфері туризму. Сутність і класифікація методів менеджменту в сфері туризму. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Підприємство сфери туризму як об'єкт менеджменту. Поняття та ознаки підприємства сфери туризму. Підприємство як ринкова система. Загальні риси туристичного підприємства. Різновиди організацій туристичної галузі. Характеристика внутрішнього середовища підприємства сфери туризму. Взаємозв'язок внутрішніх змінних. Характеристика

зовнішнього середовища. Загальна оцінка факторів зовнішнього середовища.

Сутність і зміст планування як функції менеджменту в сфері туризму. Види планування, їх взаємозв'язок. Етапи процесу планування. Поняття місії та цілей організації. Цільове і стратегічне управління. Поняття організації та її місце в системі управління в сфері туризму. Організаційна структура управління. Поняття про управлінські відносини. Види управлінських відносин. Делегування повноважень в управлінні. Види організаційних повноважень.

Загальна характеристика мотивування в сфері туризму. Теорії змісту і процесу мотивації. Засоби мотиваційного впливу. Значення стимулювання праці. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і заохочень працівника в процесі мотивації. Поняття контролювання в системі управління в сфері туризму. Цілі, етапи процесу контролювання. Види управлінського контролю. Поняття регулювання. Види, значення та процес регулювання.

Керівництво як об'єднувальна функція менеджменту в сфері туризму. Поняття стилю управління. Поняття і характеристика комунікацій. Елементи та етапи комунікаційного процесу. Інформація як ресурс організації в сфері туризму. Види та роль інформації в менеджменті. Вимоги, що пред'являються до інформації.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКСКУРСІЙНИХ ПОСЛУГ

Історія екскурсійної діяльності в Україні. Місце екскурсії у системі національної освіти та виховання. Історичні аспекти розвитку екскурсійної справи в Україні: зародження екскурсійної справи (кінець ХУІІІ – поч. ХХ ст.), становлення екскурсійної справи в 20-30 –х роках ХХ ст., активізація екскурсійної діяльності в 40-60-х рр. ХХ ст., розквіт екскурсійної справи 60-80–х рр. ХХ ст., екскурсійна діяльність в перехідних період, сучасні засади розвитку екскурсійної справи в Україні. Основні напрямки діяльності екскурсійних організацій.

Теорія екскурсійної справи. Основи екскурсійної теорії. Екскурсії її суть. Екскурсія як засіб спілкування. Основні ознаки та функції екскурсій.

Класифікація екскурсій. Тематика і зміст екскурсій. Класифікація екскурсій за змістом, за кількістю та складом учасників, за місцем проведення, за способом пересування, за протяжністю, за формою проведення. Тематика і зміст екскурсій. Взаємодія екскурсовода та екскурсанта. Закони логіки та їх застосування в екскурсіях. Логічні переходи та їх значення в екскурсіях.

Основні поняття екскурсійної методики. Основи екскурсійної методики. Екскурсійний метод пізнання. Сутність поняття «екскурсійної методики» . Специфіка і класифікація методичних прийомів. Методика екскурсійного показу. Прийоми показу. Методичні прийоми розповіді. Основні методичні прийоми ведення екскурсії. Системна взаємодія елементів і компонентів екскурсійного процесу.

Технологічні процеси створення нової екскурсії. Документація , що до проведення екскурсії: маршрут екскурсії, технологічну картку, контрольний текст, „портфель екскурсовода,” карток (паспортів) екскурсійних об'єктів , список літератури та інших джерел екскурсійного матеріалу розкриваючи тему екскурсії.

Підготовка екскурсовода до проведення екскурсії. Вимоги доскладання індивідуального тексту: наукові засади , методологія. Вивчення

літератури, джерел інформації та об'єктів. Використання художньої літератури та цитат і індивідуальному тексті.

Якість екскурсій, спосіб її оцінки. Оцінка якості екскурсій. Прослуховування екскурсій як вид контролю за якістю проведення екскурсій. Основні критерії оцінки екскурсій. Рецензування методичної документації. Методика аналізу екскурсій.

Професійна майстерність екскурсовода. Етапи становлення професії, вимоги до екскурсовода. Мова екскурсовода. Вміння та навички екскурсовода. Зовнішній вигляд і манери екскурсовода. Специфіка роботи екскурсовода з іноземними туристами. Професійна майстерність екскурсовода.

Диференційований підхід до екскурсійного обслуговування різних верст населення. Сутність диференційного підходу. Види угруповань екскурсантів. Системний підхід до екскурсійного обслуговування екскурсій різних верств місцевого населення. Шкільні екскурсії, їх значення та організація. Комплексні програми екскурсійного обслуговування школярів.

Організація і проведення оглядових та тематичних екскурсій. Організація екскурсійної роботи в умовах міста. Організація екскурсійної роботи в сільській місцевості. Особливості організації оглядових екскурсій по місту. Особливості організації екскурсій на історичні теми. Особливості організації і проведення краєзнавчих екскурсій. Архітектурна тематика в екскурсійній діяльності. Особливості організації і проведення пішохідних екскурсій. Особливості організації і проведення екскурсій різними транспортними засобами .

ОСНОВИ АУДИТУ І БУХОБЛІКУ ТУРИСТИЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Бухгалтерський облік як складова господарського обліку. Виникнення та становлення бухгалтерського обліку. Суб'єкти бухгалтерського обліку та аудиту в туризмі. Види суб'єктів. Поняття туроператор, турагент. Бухгалтерський облік як різновид господарського обліку. Сутність, функції та особливості бухгалтерського обліку. Фінансовий та управлінський облік. Предмет та об'єкти бухгалтерського обліку. Характеристика об'єктів бухгалтерського обліку туристичних підприємств.

Рахунки та їх значення в бухгалтерському обліку. Суть, структура та побудова рахунків. Класифікація рахунків та порядок відображення на них господарських операцій. Подвійний запис. Кореспонденція рахунків. Синтетичні та аналітичні рахунки. Помилки в бухгалтерських записах та способи їх виправлення.

Облікові реєстри. *Форми бухгалтерського обліку.* Поняття облікових реєстрів. Види та їх зміст. Техніка облікової реєстрації. *Форми бухгалтерського обліку.* Види та їх характеристика.

Облік господарських процесів на туристичних підприємствах. Облік грошових коштів на рахунках у банку. Облік зобов'язань. Критерії визначення зобов'язань та їх класифікація. Облік розрахунків з постачальниками. Облік розрахунків з оплати праці та страхування.

Особливості обліку діяльності суб'єктів туристичної діяльності. Загальні риси особливостей обліку діяльності суб'єктів туристичної діяльності. Облік діяльності господарських процесів туроператора. Облік діяльності господарських процесів турагента. Облік складових ціни

туристичного продукту та проблеми пов'язані з особливостями їх обліку.

Основи бухгалтерської звітності. Бухгалтерська звітність її суть та значення. Вимоги до звітності. Класифікація звітності. Структура звіту про фінансові результати. Звіт про власний капітал та рух грошових коштів. Спеціалізована звітність. Консолідована звітність та пояснювальна записка.

Бухгалтерський баланс. Характеристика бухгалтерського балансу та його призначення. Види бухгалтерського балансу. Структура, зміст і функції балансу. Складові балансу туристичного підприємства.

Основи організації бухгалтерського обліку в туристичних підприємствах. Форми побудови бухгалтерського обліку в туристичних підприємствах. Організація бухгалтерського обліку в туристичній фірмі. Ліцензування. Вимоги до організації роботи суб'єктів туристичної діяльності. Облікова політика туристичного підприємства.

Предмет і методи аудиту. Загальні поняття про аудиторську діяльність. Місце аудиту в системі фінансово-господарського контролю України. Структура аудиторської фірми. Організація й регулювання аудиторської діяльності в Україні. Стандарти та норми в аудиті.

Планування аудиту в туристичних підприємствах. Основні етапи й стадії аудиту. Планування аудиту. Робочі документи аудитора та їх характеристика.

Результати аудиту. Внутрішній контроль на туристичних підприємствах. Аудит найважливіших напрямів діяльності підприємства. Аудиторський ризик. Аудит активів, капіталу й зобов'язань. Узагальнення результатів аудиту.

ЕКОНОМІКА ТУРИЗМУ

Історія розвитку економіки туризму. Вплив туризму на економіку та розвиток держави в цілому. Державне регулювання розвитку туризму в Україні. Структура управління туризмом в Україні. Міжнародні та регіональні туристичні організації.

Туристично-рекреаційні ресурси - головні складові розвитку туризму. Види туризму. Поняття "туристична послуга" - "турпакет" - "туристичний продукт". Їх складові та характеристика. Тур як економічна категорія. Організаційні форми діяльності суб'єктів туризму.

Туристичне підприємство як суб'єкт економіки туризму. Форми власності підприємств в туристичному бізнесі. Етапи створення туристичного підприємства. Структура управління туристичним підприємством. Основи економіко-правової організації діяльності туристичних підприємств.

Умови функціонування підприємств. Правова основа функціонування підприємств. Вимоги до здійснення підприємницької діяльності в туризмі. Підприємницька діяльність та комерційний розрахунок в системі економічного управління туристичним підприємством. Матеріально-технічна база туризму.

Сутність поняття капітал. Джерела утворення капіталу. Статутний, основний та оборотний капітал. Оцінка основних фондів. Ефективність використання основних фондів. Ефективність використання оборотних фондів. Оптимальна потреба туристичного підприємства в оборотних

активах. Трудові ресурси в туризмі.

Персонал туристичного підприємства. Конкурентоспроможність персоналу сфери туризму. Ефективність праці в туристичному бізнесі.

Формування фінансових ресурсів на туристичних підприємствах. Формування фінансових ресурсів. Розподіл і використання прибутку. Витрати туристичного підприємства. Оцінка фінансового стану туристичного підприємства. Використання фінансових ресурсів в туризмі.

Фінансове планування на туристичному підприємстві. Кредитування підприємств туризму. Банкрутство та фінансова санація. Економіка інфраструктури туризму. Розвиток інфраструктури туризму. Готельне господарство та його організаційна структура. Вимоги до обслуговуючого персоналу готелів. Ефективність використання виробничих фондів готелю.

Підприємства харчування в туризмі.

Вимоги до організації роботи підприємств харчування. Харчування туристів. Поняття раціон харчування. Принципи функціонування підприємств харчування. Структура управління підприємством харчування. Калькуляція продукції підприємств харчування.

Транспортні підприємства в туризмі. Автобусні перевезення. Класифікація туристичних автобусів. Транспортні тарифи на автобусні перевезення. Продуктивність роботи автотранспортних засобів. Перевезення залізничним транспортом. Тарифна система на перевезення залізницею. Авіаперевезення, річкові та морські перевезення. Організація туристичних подорожей на внутрішніх маршрутах та міжнародні транспортні перевезення.

ГЕОГРАФІЯ ТУРИЗМУ

Туризм як суспільне явище та об'єкт пізнання. Поняття про туризм як суспільний феномен, його визначення за Законом України «Про туризм» та міжнародними документами. Туризм як об'єкт наукового дослідження. Аспекти дослідження туризму: географічний, історичний, економічний, екологічний, культурологічний, соціальний, психологічний, інформаційно-технологічний, політологічний, педагогічний тощо. Формування туризмології як науки про туризм та місце в ній туризмознавства.

Історія туризму. Основні етапи розвитку туризму.. Основні етапи розвитку туризму в Україні. Початок розвитку туризму в XIX ст., перші туристичні організації; розвиток туризму на початку XX ст. та у міжвоєнний період (20-30-ті роки XX ст.), форми організації турдіяльності та розвиток індустрії туризму. Розвиток туризму у 50-80-х роках XX ст., регіональні особливості.

Структура туризму. Класифікація туризму. Класифікація туризму за формами: самодіяльний, організований; індивідуальний, груповий; клубний, соціальний. Класифікація за рівнем: міжнародний, внутрішній. Класифікація за напрямками: активний, екологічний, екскурсійний, рекреаційний. Класифікація за видами (мотивацією): гірсько-лижний, культурно-просвітницький, розважальний, курортно-лікувальний, релігійний, діловий та конгресно- науковий, етнічний, сільський тощо. Класифікація за засобами долання простору: пішохідний, кінний та гужовий, водний, автомобільний, повітряний. Класифікація за цільовою аудиторією: дитячо-юнацький, молодіжний, сімейний, тощо. Класифікація за ринковими ознаками: масовий,

елітарний, екзотичний. Особливості кожного структурного елементу.

Туризм як сфера економічної діяльності. Специфіка туристичної діяльності. Специфічні риси туристичної послуги. Бізнесова складова туристичної діяльності. Соціалізація турдіяльності. Екологічний імператив в турдіяльності.

Індустрія туризму. Поняття про індустрію туризму як міжгалузевий комплекс (кластер) із задоволення потреб подорожуючої людини. Структура індустрії туризму: організаційна, функціонально-галузєва, територіально-господарська, її елементи. Рівні організації індустрії туризму: глобальний (міжнародний), національний, регіональний, місцевий.

Туристичні ресурси. Поняття про туристичні ресурси. Класифікації туристичних ресурсів, підходи до класифікації. Природно-рекреаційні (рельєф, клімат, гідрографія, ландшафти, бальнеологічні ресурси); культурно-історичні (археологічні, архітектурні, монументального мистецтва, пам'ятки історії та культури); етнічні (елементи матеріальної та духовної традиційної культури) туристичні ресурси. Туристсько-рекреаційні об'єкти: національні парки, історико-культурні заповідники, тощо). Музеї в структурі туристичних ресурсів.

ГОСТИННІСТЬ В ТУРИЗМІ

Загальні положення організації послуг гостинності. Послуги гостинності, їх класифікація: послуги розміщення, харчування, дозвілля. Уніфіковані технології обслуговування в сфері гостинності. Технологія готельної справи. Організація обслуговування туристів в готелях та інших закладах розміщення. Загальні принципи організації харчування туристів. Організація послуг дозвілля в системі гостинності.

Туристична галузь. Специфіка галузі туризму. Поняття про туристичний продукт (турпродукт). Основні типи підприємств галузі: туроператори, турагенції, їх види.

Діяльність туристичного підприємства. Основні напрямки діяльності. Форми організації та розподіл функцій. Сутність туроперейтингу. Ділова документація. Ваучер (путівка) - основний документ в туризмі.

Проектування турів. Класифікація маршрутів та турів. Загальні положення та принципи методики розробки турів.

Основи екскурсознавства та музеєзнавства. Класифікація екскурсій та їх специфічні риси. Основи методики проведення екскурсій. Музей як об'єкт туризму і складова турпродукту.

Кадрова політика в туризмі. Системи підготовки кадрів для туризму: європейська, американська. Структура та рівні підготовки кадрів. Стандартизація освіти в туризмі. Університетська освіта в системі підготовки кадрів для туризму. Вітчизняний досвід підготовки кадрів для туризму. Види навчальних закладів України, які готують кадри для туризму.

Сучасні тенденції розвитку міжнародного туризму. Динаміка туристичного процесу. Макрорегіональні відміни в розвитку туризму. Країни-лідери в туризмі. Країни-генератори туристичних потоків. Країни-рецепієнти. Найпопулярніші центри міжнародного туризму. Диверсифікація туристичного ринку: інноваційні види та форми туризму, їх характеристика.

Стан туризму в Україні. Розвиток туризму за часи Незалежності, його етапи, динаміка. Особливості діяльності індустрії туризму: сфера

гостинності, транспорту, туристична галузь. Галузеві диспропорції. Регіональні відміни в розвитку туризму України. Проблема туристсько-рекреаційного районування. Територіальна структура вітчизняного туризму, її особливості.

ТУРОПЕРЕЙТИНГ

Туроператор – як суб'єкт туристичного ринку. Зміст предмету та об'єкту вивчення дисципліни. Мета та завдання дисципліни, теоретико-методологічна база її дослідження. Понятійно-термінологічний апарат дисципліни. Туристичний продукт. Властивості туристичного продукту. Класифікація туристичного продукту. Туристичний пакет. Послуги гостинності.

Види туроперейтингу та туроператорів. Класифікація туроператорів за географічною та функціональною ознаками. Рецептивні, ініціативні, виїзні, місцеві (внутрішні) туроператори, туроператори на прийомі, флайтери, нон-флайтери. Зміст і структура, переваги і недоліки, особливості, відмінності, специфіка діяльності різних туроператорів України і світу.

Основні напрями роботи туроператорів. Профіль діяльності туроператора. Спеціалізації. Монопрофільна та поліпрофільна спеціалізації туроператорів. Переваги та недоліки. Типологія і класифікація турів за різними ознаками.

Основи туроператорської діяльності. Тур-проекування. Тур-планування. Просування турпродукту. Збут турпродукту. Реалізація турів. Особливості структурування та відбору сегментів туристського ринку та бізнес-планування діяльності туроператора.

Просування турпродукту. Взаємодія з агентствами та з іншими партнерами по просуванню турпродукту. Реклама. Стимулювання споживачів.

Стратегії діяльності туроператора на ринку турпослуг. Стратегічне планування. Основні стадії стратегічного планування. Життєвий цикл турпродукту. Стадії стабільності, зростання, повернення та ліквідації.

Документообіг в роботі туроператора. Статутні, бухгалтерські, внутрішньо-службові документи, документи, що регламентують, взаємовідносини туроператорів і туристів.

Автоматизовані системи туроперейтингу. Використання Internet – механізмів в роботі туроператора: просування сайта компанії, проведення адресних розсилок, робота туристських електронних бірж, розвиток електронних систем бронювання.

Правове регулювання діяльності туроператора. Правові основи діяльності туроператора. Ліцензування і стандартизація туроперейтингу. Правові основи розрахунків в роботі туроператора. Схеми взаєморозрахунків. Види відповідальності туроператора перед учасниками туристського ринку.

КРАЄЗНАВСТВО

Духовний світ українства. Світоглядні уявлення та вірування українців. Демонологія та доквілля. Сюжетно-тематичні особливості української міфології. Релігія в житті українців (перед християнські вірування, християнське віровчення, двовір'я та повернення до традицій). Звичаї та обряди українців. Світоглядно-фольклорна творчість та календарно-побутова

обрядовість.

Основи матеріальної культури українців. Традиційні основні та допоміжні види господарської діяльності українців. Ремесла та народні художні промисли. Поселення та традиційне житло українців. Українське народне вбрання (традиційне і сучасне). Традиційна їжа українців (режим та сезонність харчування, обрядова їжа).

Національно орієнтований туристичний продукт. Усталений в історичному контексті традиційний поділ України (етно-графічні регіони та історико-географічні краї). Регіональні відмінності в побуті та народній архітектурі. Регіональні риси традиційного вбрання українців. Регіональні відмінності у харчуванні. Формування національно орієнтованого туристичного продукту

Рух учнівської молоді „Моя земля – земля моїх батьків”. Положення про рух учнівської молоді України за збереження і примноження традицій, звичаїв, обрядів народу „Моя земля – земля моїх батьків”. Напрями краєзнавчої діяльності: „Рідними просторами”, „Скривджена земля”, „З попелу забуття”, „Свята спадщина”, „Щедрість рідної землі”, „Красу і затишок рідній оселі”, „Наш краєзнавчий музей”, „Змістовному відпочинку - відповідну культуру поведінки”.

Елементи традиційної святково-побутової обрядовості українців у туристичному продукті. Об’єкти культури і мистецтвознавчого краєзнавства (народне декоративно-прикладне мистецтво, усна народна творчість, місцева художня література, зображувальне мистецтво, музична та танцювальна культура, архітектура, пам’ятні місця). Вивчення культури і побуту населення. Святково-побутова обрядовість українців та використання її елементів у туристичному продукті.

Вивчення природних комплексів та організація навчальних екскурсій в природу. Природний комплекс і його компоненти. Основні етапи фізико-географічного дослідження природних комплексів. Обладнання краєзнавчо-екскурсійної стежки. Навчальна екскурсія в природу, її функції і ознаки. Шкільні навчальні екскурсії з вивчення природних комплексів.

Вивчення господарства краю та організація екскурсій на виробництво. Господарство краю та його територіальна організація. Навчальні екскурсії на виробництво, їх значення і завдання. Визначення мети і завдань екскурсії. Проведення екскурсії (відповідно до окремих стадій технологічного процесу на підприємстві).

4. Для пільгових категорій осіб, яким надано право складати вступні випробування (особи, що потребують особливих умов складання випробувань) в НПУ імені М. П. Драгоманова за рішенням Приймальної комісії створюються особливі умови для проходження вступних випробувань.

5. СТРУКТУРА БІЛЕТУ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова
Факультет природничо-географічної освіти та екології

Ступень: магістр

Галузь знань: 24 «Сфера обслуговування»

Спеціальність: 242 «Туризм»

Освітні програми: Міжнародний туризм,
Туризм

На базі ступеня/ОКР: бакалавр, спеціаліст

**Вступне
фахове випробування**

Екзаменаційний білет № ____

1. Екскурсії її суть. Екскурсія як засіб спілкування. Основні ознаки та функції екскурсій.
2. Туристично-рекреаційні ресурси - головні складові розвитку туризму. Види туризму. Поняття "туристична послуга" - "турпакет" - "туристичний продукт". Їх складові та характеристика. Тур як економічна категорія.
3. Проектування турів. Класифікація маршрутів та турів. Загальні положення та принципи методики розробки турів. Тур-проектування. Тур-планування.
4. Рекреація і туризм країн Південно-Східної Азії.

Затверджено на засіданні Приймальної комісії НПУ імені М. П. Драгоманова
протокол № __ від «__» _____ 2021 р.

Голова фахової комісії _____ / _____ /
Підпис Прізвище, ім'я, по-батькові

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про вищу освіту». - [Електронний ресурс]. – Сайт: Верховної Ради України. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
2. Бабарицька В., Малиновська О. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. – К., Альтерпрес, 2004. – 285 с.
3. Бабарицька В., Короткова А., Малиновська О. Екскурсознавство і музеєзнавство.- Київ., Альтерпрес., 2007. - 464 с.
4. Забалдіна Ю.Б. Маркетинг туристичного підприємства.-Київ.,2002. - 196 с.
5. Килимистий С.М. Анімація в туризмі.- Київ., ФПУ., 2007. - 188 с.
6. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. - Чернівці: Книги - XXI, 2003. – 300 с.
7. Кифяк В.Ф. Організація туризму.-Чернівці: Книги - XXI., 2008. - 344 с.
9. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К. : К.І.С., 2004. – 112 с.
10. Ліцензійні умови проведення туроператорської і турагентської діяльності. Законодавство.- К., 2007. - 48 с.
11. Любіцева О.О. Методика розробки турів: Навч посібник. – К.: Альтерпрес, 2008. – 300 с.
12. Мальська М.П. Антонюк, Н.М. Ганич. Міжнародний туризм: сфера послуг. - К.: Знання, 2008. – 661 с
13. Мальська М.П., Бордун О. Планування діяльності туристичних підприємств.-К.: Знання., 2005. - 241 с.
14. Мальська М.П., Худо В. Менеджмент туризму. Вступ до спеціальності. -Львів., Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка., 2002. - 314 с.
15. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. -Київ., ЦНЛ., 2006. - 368 с.
16. Михайліченко Г.І. Практика організації туристичних подорожей.-Київ., КНТЕУ., 2003. - 156 с.
17. Мунін Г.Б. та ін. Маркетинг туризму.- Київ., Європейський університет., 2006. - 427 с.
18. Обозний В.В. Краєзнавча підготовка менеджерів туризму в умовах педагогічного університету. Монографія. - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007.-204с.
19. Організація дозвілля в туристичній індустрії.- Київ., КНТЕУ, 2006.- 40 с.
20. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні : Збірник нормативно-правових актів. - Київ., Юрінком, 2002. - 640 с.
21. Рашкевич Ю. М. Болонський процес та нова парадигма вищої освіти.- Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. - 168 с.